

Gyakorlat neve:

Az elemzőképeségek fejlesztése az EU pénzügyi érdekeinek védelmében

Ország: Litvánia

Gyakorlat kategóriája:

- Rendszerek és eszközök

Kapcsolat:

- Különleges Nyomozó Szolgálat (STT)
- <https://www.stt.lt/en>
- [Webhely](#)
- documents@stt.lt

Ellensúlyozott csalási kockázat(ok)

- Korrupció
- Megvesztegetés
- Összeférhetetlenség
- Közbeszerzési eljárások elkerülése vagy manipulálása
- Összejátszás

Háttér és cél(ok)

A Különleges Nyomozó Szolgálatot (STT) mint a fő litván korrupcióellenes testületet 1997-ben hozták létre. 2000 óta független bűnüldöző szervezet, és közvetlenül a Litván Köztársaság elnöke és a parlament felé tartozik elszámolással. Rendészeti szervként bűnügyi hírszerzést és nyomozást folytat a korrupciós bűncselekmények felderítésével és kivizsgálásával, valamint korrupció-megelőzési intézkedések kidolgozásával és végrehajtásával kapcsolatban. A korrupcióellenes oktatás és figyelemfelhívás is a feladatai közé tartozik.

Az STT a parlamentnek nyújtja be az éves jelentését, valamint rendszeresen jelentéseket tesz közzé a parlament, az egyes érdekelt felek vagy a nagyközönség számára a feltárt korrupciós esetekről vagy korrupciós kockázatokról. Ezek a jelentések jelentik a törvények és rendeletek javításának alapját, és a bűnügyi nyomozásokhoz is segítséget nyújtanak.

2018-ban egy új funkció jött létre az STT-n belül: a korrupcióellenes hírszerző elemzési osztály. Egy stratégiai elemzési, egy taktikai elemzési és egy operatív elemzési részlegről áll. Míg az STT elemző tevékenységei korábban a bűnügyi hírszerzés és a nyomozások operatív támogatására összpontosítottak, az új funkció inkább megelőző megközelítést alkalmazott. Tekintve, hogy a vizsgálatok gyakran időigényesek és költségesek, a funkció célja a korrupciós kockázatok felderítése azelőtt, hogy a bűncselekmény és a kár bekövetkezne.

E cél érdekében az STT különféle informatikai rendszereket szerzett be, a bevezetés során az alkalmazottak számára tréninget tartott azok használatára és programozására vonatkozóan.

A fő célkitűzés az adatközpontú korrupciós kockázatkezelés megerősítése a nagy mennyiségű adatok elemzését lehetővé tevő modell kidolgozásával, amely lehetővé teszi a korrupciós kockázatok hatékonyabb és időben pontosabb beazonosítását és elemzését a korrupcióval összefüggő bűncselekmények megelőzése érdekében. Lehetővé teszi az STT számára rendelkezésére álló nagy mennyiségű adat hatékonyabb és jobb minőségű elemzését, különféle módokon, beleértve a különféle adatok megjelenítését olyan formátumokban, amelyek eddig nem voltak lehetségesek.

Gyakorlat leírása

Az STT az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) HERCULE III programjához folyamodott, és támogatást kapott azzal a céllal, hogy javítsa elemző információs rendszerét, valamint a tisztviselők elemzési képességeit a korrupciós kockázatok és azok megnyilvánulásának felderítésére. Ennek eredményeként a rendszer segít megvédeni a tagállamok és az Európai Unió pénzügyi érdekeit a korrupciós cselekményektől. A finanszírozásra 2018 decemberében körülbelül 450 ezer eurót kaptak.

A rendszert a következő 12 hónap során fejlesztették ki. Ezt a következő résztvevőkkel folytatott három kerekasztal-beszélgetés után indították el:

- az EU strukturális programjainak irányításáért, igazgatásáért és végrehajtásáért felelős intézmények szakértői,
- bűnüldöző intézmények, az Országos Számvevőszék, a Közbeszerzési Hivatal, az Állami Adófelügyelőség, a Versenytanács, a Hivatalos Etikai Főbizottság és
- egyetemek és nem állami szervezetek.

A megbeszéléseken 24 különböző intézmény összesen 46 képviselője vett részt, akik később meghívást kaptak a nemzetközi projektzáró szemináriumra is.

A megbeszélések célja az volt, hogy megértsék, hogy a résztvevők és az STT munkatársainak tapasztalatai alapján melyek azok a korrupciós kockázatok, amelyek korai szakaszban felfedezhetők, illetve hogy a különböző intézmények milyen rendszereket vagy gyakorlatokat használtak már. Ezek révén az STT meg tudta határozni a rendszer technikai beállításait, és tanult mások ismereteiből és hibáiból. A tapasztalatcsere lehetővé tette a többi intézmény számára, hogy információt szolgáltatson az STT-nek arról, milyen elemzést tartanának hasznosnak, és hogyan tudná az STT támogatni őket a jövőben.

Ezenkívül az STT átfogó piaci elemzést végzett a meglévő szoftverek felmérésére, amelyek új program fejlesztése nélkül kielégíthetik szükségleteiket. Ennek eredményeként különféle elemző és megjelenítő szoftvereket vásároltak, például vizuális asszociatív elemzőszoftvert (IBM Cognos Analytics), térinformatikai rendszert (ArcGIS), szövegelemző szoftvert (MaxQDA) és elemzési folyamatkezelő és automatizáló szoftvert (IBM Business Automation Workflow). Annak érdekében, hogy szolgáltatófüggetlen maradjon, és elkerülhető legyen a karbantartás vagy a szoftvercsere költsége, az STT technikai munkatársai a megvásárolt szoftverek használatára és újraprogramozására vonatkozó tréningeken vettek részt.

A teljes projektet két csoport, a „projektmenedzsment-ügyvezető csoport” és a „projektmunkacsoport” vezette, az előbbi a koordinációért, míg utóbbi a megvalósításért volt felelős. Összesen kb. 15 fő vett részt, akik közül 5 képviselte az alap munkacsoportot (2 fő a korrupcióellenes hírszerzési osztályról, 2 fő az informatikai osztályról és 1 fő a tervezési részlegről).

A kifejlesztett rendszer legelőször több mint 60 különböző állami tulajdonú és nem nyilvános adatbázisból (nyilvántartásokból és információs rendszerekből) gyűjt adatokat, például a közbeszerzési szerződésekre és eljárásokra vonatkozó információk közül, ingatlan-nyilvántartásokból, illetve az EU strukturális támogatási számítógépes információkezelő és felügyeleti rendszeréből, ahol az EU által finanszírozott projektekhez kapcsolódó összes pénzügyi és adminisztratív adatot tárolják stb. Ezután az adatokat az STT különféle szoftverek segítségével elemezheti, amelyek vizuális, földrajzi vagy szöveges elemzéseket tesznek lehetővé, és így biztosítják a korrupciós kockázatok és az esetleges minták gyorsabb és hatékonyabb felderítését.

Az adatokat nem vizsgálják rendszeresen a figyelmeztető jelzések érdekében, ehelyett az STT alkalmazottainak mind megvan a saját szakterülete, amelyet vizsgál, pl. egészségügy, közbeszerzés, területfejlesztés és építkezés, közlekedési és kommunikációs ágazat, önkormányzatok, stb. Az STT stratégiai elemzési részlege a nemzeti rendszerszintű kockázatokra összpontosít, a taktikai elemzési részleg az intézményi kockázatokat vizsgálja, míg az operatív elemzési részleg az egének által képviselt kockázatokat kezeli.

Az alkalmazottak a rendelkezésre álló adatokat elemzik, hogy azonosítsák a korrupciós kockázatokat jelentő kapcsolatokat, hipotéziseket tesztelnek, vagy ellenőrzik a korábban más országos esetekben vagy más tagállamokban feltárt, illetve több adatforrás integrálásával azonosított csalási magatartást. Ha egy bizonyos működésmódot észlelnek, tovább elemzik, míg az egyszerű eltérést vagy más esetekben is megjelenő szisztematikus jelenséget jelent-e.

Például az STT létrehozott egy „műszerfalat”, amely a projekteken részt vevő, különböző közintézmények által kezelt alapok számáról biztosít összesített adatokat. Ez láthatóvá tette, hogy az egyes intézményekben a projektek többsége csak néhány vállalathoz került. Az STT tájékoztatta az észlelt kockázatokról az adott intézményben, az ágazatban vagy országosan a korrupció csökkentésére és megelőzésére vonatkozó döntések meghozataláért felelős munkatársakat, és elvégezték az egyes projektek ellenőrzését is.

A korrupcióellenes elemzői hírszerzés támogatása érdekében az STT bizonyos jogi személyekről pénzügyi információkat is kérhet a bankoktól illegális tevékenység gyanúja esetén. Ez az információ hivatalos vizsgálat nélkül is kikérhető. A természetes személyekre vonatkozó pénzügyi információk azonban csak a vizsgálat megindítását követően szerezhetők be.

Ezt a megelőző adatelemzési megközelítést kiegészítve az elemzőkkel más STT-osztályok is felvehetik a kapcsolatot, segítségért folyamodhatnak akár folyamatban lévő vizsgálatok kapcsán, akár konkrét kérdések további elemzésében. Egy konkrét esetben az STT korrupcióellenes hírszerző elemzési osztályát egy folyamatban lévő bűnügyi nyomozás részeként arra kérték fel, hogy egy feltételezhetően átláthatatlan közbeszerzési folyamatokat folytató kórházat vizsgáljon meg. Ennek eredményeként kiderült, hogy a kórház szponzoraként működő jogi személyek is kaptak közbeszerzési szerződéseket. Az elemzők ezt követően megvizsgálták a hasonló kockázatokat az egészségügyi ágazatban, elsősorban a szponzoráció és a közbeszerzési szerződések közötti kapcsolatokra fókuszálva, és további eseteket azonosítottak. Az információkat egy jelentésben tették közzé, bemutatták a Parlamentnek, az Egészségügyi Minisztériumnak és a nyilvánosságnak is. Válaszlépésként az átláthatóság növelése érdekében jogszabály-módosítások történtek a közbeszerzési eljárások területén, valamint kialakítottak kereteket az adományok és a szponzoráció biztosítására és fogadására, valamint annak elszámolására és ellenőrzésére, hogy megerősítsék az állami szektor proaktivitását az összeférhetlenség kezelésében.

A munka eredményeként az STT jelentéseket tesz a rendszerben azonosított, intézményekhez, folyamatokhoz, eseményekhez és személyekhez kapcsolódó kockázatokról, és tájékoztatja a korrupcióellenes politikáról/törvényekről döntéseket hozó személyeket. Információt nyújt a belső bűnügyi hírszerzési és bűnügyi nyomozó szervezeteknek is – a nyomozás támogatása érdekében, valamint a korrupció megelőzési és korrupcióellenes oktatási osztályoknak – intézkedéseik teste szabása érdekében.

Egyedi tulajdonságok

- **Független korrupció elleni testület, amely a bűnüldözési funkcióval együtt korrupciómegelőzési és korrupcióellenes oktatást is végez, és amely nagy mennyiségű adatokat elemző modelleket használ a bizonyítékokon alapuló korrupcióellenes politika kialakításához**
- **Nagy mennyiségű adatokhoz való hozzáférés annak elemzésére és ellenőrzésére, hogy egy adott kockázat ismétlődik-e az országban vagy más ágazatokban**
- **Megelőző adatelemzési módszer a korrupciós kockázatok korai felderítésére**
- **Szoros együttműködés a törvényalkotókkal a jogi keretek fejlesztése érdekében**

Értékelés és eredmények

A kézzelfogható eredmények a következők:

- **Az STT munkája fejlődött, ami hatékonyabb és eredményesebb elemzéseket tesz lehetővé**
- **A nyilvánosság és a parlament számára kiadott jelentések száma a 2018 előtti időszakhoz képest megnövekedett**
- **A döntéshozók számára az információ időben, pontosabban és érthetőbb módon áll rendelkezésre, például vizualizációs szoftverek segítségével**
- **A törvényi kiskapuk azonosítása, például az átláthatatlan közbeszerzési gyakorlatokat támogató rendeletek vagy a szabályozási és intézményi keretek módosítása**
- **Gyorsabb válaszadás a segítségkérésekre**
- **Az esetleges összeférhetlenség, vesztegetés és összejátszás eseteinek felderítése**
- **Adatok biztosítása a bizonyítékokon alapuló korrupcióellenes intézkedésekhez (STT és országos szinten)**

Várható hosszú távú eredmények:

- **Az EU pénzügyi érdekeit érintő korrupciós kockázatok és kitétség csökkenése**
- **A tényleges korrupciós esetek gyakoriságának csökkentése**
- **Az országos és az EU-s pénzügyi érdekek esetében okozott károk korlátozása**
- **A tudatosság és az integritás kultúrájának erősítése az állami és a magánszektorban**

Legfontosabb sikertényezők

- **Interdiszciplináris csoport, amely a korrupcióellenes hírszerző elemzési osztály és az STT informatikai osztályának szakembereit tömöríti**
- **Együttműködés és információcsere más intézményekkel a használt rendszerek és a tapasztalt korrupciós kockázatok megértése érdekében**
- **Folyamatos együttműködés a szakemberekkel, az egyetemekkel és a nem állami szervezetekkel a korrupciós kockázatokról, a vizsgálati igényekről és az átadott elemzések és jelentések fejlesztésének szükségességéről**
- **Politikai akarat a korrupció leküzdésére, például az STT széles körű hozzáférése az adatbázisokhoz és pénzügyi információkhoz**

Felmerült kihívások és tanulságok

- Kulcsfontosságú, hogy alapos piaci elemzés készüljön arról, milyen rendszerek léteznek már és lehetnek használhatók
- Nincs szükség belső megoldás kidolgozására, mivel már számos hatékony szoftver létezik
- Fontos annak biztosítása, hogy a szoftver sikeresen integrálható legyen a meglévő informatikai platformba
- Döntő jelentőségű az alkalmazottak képzése nemcsak a szoftverek használatában, hanem adaptációjukban is
- Az adatvédelemre a projekt minden szakaszában tekintettel kell lenni

Átadhatóság lehetősége

Az STT elemzési rendszer sikere egyrészt az STT mint intézmény létezésén alapul. Ilyen független, korrupcióellenes testület, amely a korrupcióról adatvezérelt jelentéseket vizsgál és ad ki, jelenleg az EU legtöbb országában nem létezik.

Másrészt a rendszer csak akkor működhet, ha az STT számos állami tulajdonú nyilvántartáshoz fér hozzá, és folyamatban lévő vizsgálat nélkül is hozzájuthat bizonyos pénzügyi információkhoz. Ez a legtöbb EU-országban nem lehetséges.

Mindazonáltal az STT információs rendszer ötlete átadható, ha a másik tagállam intézményi és jogi felépítésébe megfelelően integrálva van. Más országok különféle rendelkezésre álló adatforrásokat is felhasználhatnak a gyanús kapcsolatok, ismétlődő minták vagy az anomáliák felderítésére és a korrupciós kockázatok kivizsgálására, mielőtt a bűncselekmény bekövetkezik. Az STT példája inspirációként szolgálhat.